

Budjettikatsaus 2017

Budjettikatsaus 2017

Syyskuu 2016

Valtiovarainministeriön julkaisu – 34a/2016

Talouspolitiikka

Sisällysluettelo

Talouden näkymät	3
Hallituksen talouspoliittinen linja	5
Kilpailukyky sopimus	8
Vuoden 2017 budjetin menot, tulot ja alijäämä	10
Kuntatalous	15
Valtiontalouden EU-tulot ja -menot	17
Poimintoja talousarviosta	20
Lisätietoja	30
Lukuohjeet ja tulostus	31

Talouden näkymät

Maailmantalouden ja -kaupan kasvunäkymät ovat heikentyneet viime aikoina. Vuonna 2016 maailmankaupan kasvu jää kahteen prosenttiin ja maailmantalouden kasvu kolmeen prosenttiin. Maailmankaupan ennustetaan kuitenkin hieman piristyvän lähivuosina ja v. 2018 kasvuvauhdiksi ennustetaan neljää prosenttia. Kiinan talouden kasvu hidastuu kuuteen prosenttiin v. 2018, mikä heijastuu muiden kehittyvien maiden talousnäkyymiin erityisesti raaka-aineiden kysynnän laskevissa.

Suomen talouskasvu on vaisua vuosina 2016–2018. Vaikka vienti piristyykin v. 2017, se jää yhä alhaiselle tasolle samalla kun markkinaosuuksien menettäminen kansainvälisessä kaupassa jatkuu. Suomen BKT:n kasvuvauhdin ennustetaan olevan 1,1 prosenttia v. 2016 ja hidastuvan 0,9 prosenttiin v. 2017. Kasvun taustalla on etupäässä yksityisen kulutuksen ja investointien suotuisa kehitys. Yksityinen kulutus kasvaa lähivuosina reaalitylojen noususta ja työmarkkinoilla tapahtuneesta positiivisesta käänteestä johtuen. Yksityisen kulutuksen kasvu hidastuu kuitenkin hieman v. 2017 nimellisansioiden pienentyessä kilpailukykysovimuksen seurauksena. Yksityisten investointien ennustetaan kokonai-

suudessaan kasvavan vuosina 2016–2017, mitä selittää kone- ja laiteinvestointien määrän kasvu ja T&K-investointien kääntyminen nousuun. Työllisten määrä lisääntyy 0,3 % ja työttömyysasteen arvioidaan laskevan 8,8 prosenttiin v. 2017. Paraneva työllisyystilanne tukee omalta osaltaan yksityistä kulutusta ja talouskasvua. Kuluttajahintojen nousu kiihtyy 1,1 prosenttiin, mutta jää edelleen taanomaista hitaammaksi.

Kansantalouden kehitys ennuste, elokuu 2016	2013	2014*	2015*	2016**	2017**	2018**
Bruttokansantuote käyvin hinnoin, mrd. euroa	203	205	209	213	218	223
Bruttokansantuote, määrän muutos, %	-0,8	-0,7	0,2	1,1	0,9	1,1
Työttömyysaste, %	8,2	8,7	9,4	9,0	8,8	8,5
Työllisyysaste, %	68,5	68,3	68,1	68,5	68,8	69,3
Kuluttajahintaindeksi, muutos-%	1,5	1,0	-0,2	0,4	1,1	1,3
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	1,9	1,4	0,7	0,3	0,4	1,0

* ennakkotieto
** ennuste

Julkinen talous

Suomen julkinen talous koostuu valtiosta, paikallishallinnosta, työeläkerahastoista ja muista sosiaaliturvarahastoista. Talouden hidastuminen ei tuota tarpeeksi verotuloja rahoittamaan julkisia menoja samalla kun väestön ikääntyminen kasvattaa julkisia menoja. Julkiseen talouteen on kohdentunut mittavia sopeutustoimia, mutta niistä huolimatta alijäämä ei ole supistunut merkittävästi. Suomen julkinen talous pysyy alijäämäisenä lähivuodet.

Julkinen sektori on velkaantunut nopeasti jo usean vuoden ajan, ja velkaantuminen jat-

kuu lähivuosina. Jotta julkinen talous selviäisi ikääntymisen aiheuttamista menopaineista tulevina vuosikymmeninä ilman lisätoimia, julkisyhteisöjen rahoitusjäämän tulisi olla noin 2 % ylijäämäinen suhteessa BKT:seen ensi vuosikymmenen alussa.

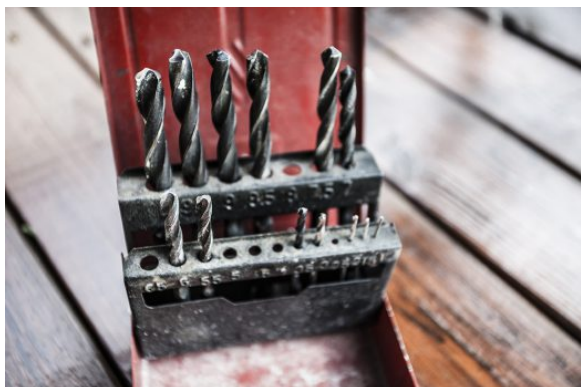
Veroaste eli verojen ja veroluonteisten maksujen suhde BKT:seen alenee lähivuosina. Kilpailukyky sopimus laskee veroastetta merkittävästi, sillä työnantajien sairausvakuutusmaksua alennetaan ja työn sekä eläketulon

verotusta kevennetään v. 2017.

Julkinen talous						
Keskeisiä tunnuslukuja kansantalouden tilinpidon mukaan, suhteutettuna BKT:seen, prosenttia						
	2013	2014*	2015*	2016**	2017**	2018**
Verot ja sosiaaliturvamaksut, % BKT:sta	43,7	43,9	44,1	44,3	43,3	42,9
Julkisyhteisöjen menot, % BKT:sta	57,5	58,1	57,7	57,4	56,6	55,9
Nettoluotonanto, % BKT:sta	-2,6	-3,2	-2,8	-2,4	-2,6	-2,0
- Valtionhallinto	-3,7	-3,7	-3,0	-2,8	-2,8	-2,3
- Paikallishallinto	-0,7	-0,8	-0,6	-0,5	-0,4	-0,4
- Työeläkelaitokset	1,8	1,7	1,3	1,1	0,8	0,7
- Muut sosiaaliturvarahastot	0,0	-0,3	-0,4	-0,1	-0,1	0,0
Julkisyhteisöjen velka, % BKT:sta	55,4	59,3	62,6	64,3	65,8	66,4
Valtionvelka, % BKT:sta	44,1	46,3	47,7	49,7	51,2	52,1

* ennakkotieto
** ennuste

Hallituksen talouspoliittinen linja

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen tavoitteena on nostaa Suomen talous kestäväen kasvun ja kohenevan työllisyyden uralle sekä turvata julkisten palvelujen ja sosiaaliturvan rahoitus. Velkaantuminen suhteessa bruttokansantuotteeseen taitetaan vaalikauden loppuun mennessä ja velaksi eläminen lopetetaan v. 2021. Hallitus sitoutuu tekemään hallituskauden aikana päätöksiä säästöistä ja rakenteellisista uudistuksista, joita tarvitaan julkisen talouden 10 mrd. euron kestävyysvajeen kattamiseen. Verotuksen painopistettä siirretään työn ja yrittämisen verotuksesta erityisesti haittaveroihin. Kokonaisveroaste ei nouse vaalikauden aikana. Julkisen talouden tasapainottaminen hallitusohjelman mukaisesti on käynnistetty välittömästi.

Velkatavoitteen lisäksi hallitus on asettanut julkisen talouden rahoitusasemalle tavoitteet, jotka koskevat yhtäältä valtion, paikallishallinnon ja sosiaaliturvarahastojen rahoitusasemaa hallituskaudella ja toisaalta julkisyhteisöjen yhteenlaskettua rakenteellista rahoitusasemaa keskipitkällä aikavälillä. Näitä ovat:

- valtiontalouden alijäämä korkeintaan $\frac{1}{2}$ % suhteessa BKT:seen
- kuntatalouden alijäämä korkeintaan $\frac{1}{2}$

% suhteessa BKT:seen

- työeläkerahastojen ylijäämä noin 1 % suhteessa BKT:seen
- muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitusasema noin 0 % suhteessa BKT:seen.

Jos tavoitteet saavutetaan, julkisyhteisöjen rahoitusaseman pitäisi lähes tasapainottua hallituskaudella. Hallituksen julkiselle taloudelle vuoteen 2019 asettamien alasektorikohtaisten rahoitusasematavoitteiden osalta valtiontalouden ei tule valtiovarainministeriön ennusteen perusteella saavuttamaan tavoitetaan. Sosiaaliturvarahastojen ja paikallishallinnon rahoitusasematavoitteet näyttäisivät toteutuvan.

Julkisen talouden kestäväen rahoituksen tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan välittömiä säästöjä, julkisen hallinnon ja palvelutuotannon tehostamista sekä toimia talouden kasvun edellytysten vahvistamiseksi. Näiden finanssipoliittisten tavoitteiden lisäksi hallitus on asettanut tavoitteeksi työllisyysasteen nousun 72 prosenttiin ja työllisten määrän nousun 110 000 hengellä hallituskauden aikana. Työllisyyden lisäämiseen ja työttömyyden vähentämiseen tähtäävät toimet edistävät kasvua ja vahvistavat julkista taloutta.

Hallituksen ohjelmaan sisältyy budjettitalouden menojen kehitystä ohjaava menosääntö, joka asettaa enimmäismäärän pääosalle (noin 80 %) talousarviomenoista ja kattaa koko vaalikauden. Menosääntö ja sen pohjalta vahvistettavan valtiontalouden menokehyksen ulkopuolelle jäävät mm. suhdanteiden ja rahoitusautomaatiikan mukaisesti muuttuvat menot, valtionvelan korkomenot sekä fi-

nansisijoitukset.

Finanssipoliittiset säännöt

Suomen julkisen talouden tavoitteenasettelua määrittävät sekä kansalliset säännöt että EU-säännökset, erityisesti vakaus- ja kasvusopimus, joka velvoittaa jäsenvaltiot ylläpitämään julkisen talouden tasapainoa ja välttämään liiallisia alijäämiä ja velkaantumista.

EU-lainsäädäntö asettaa julkisen talouden hoidolle kolme finanssipoliittista sääntöä:

- Julkisen talouden alijäämä saa olla enintään 3 % suhteessa BKT:seen.
- Julkinen velka saa olla enintään 60 % suhteessa BKT:seen.
- Lisäksi julkisen talouden rakenteelliselle rahoitusasemalle asetetaan keskipitkän aikavälin tavoite.

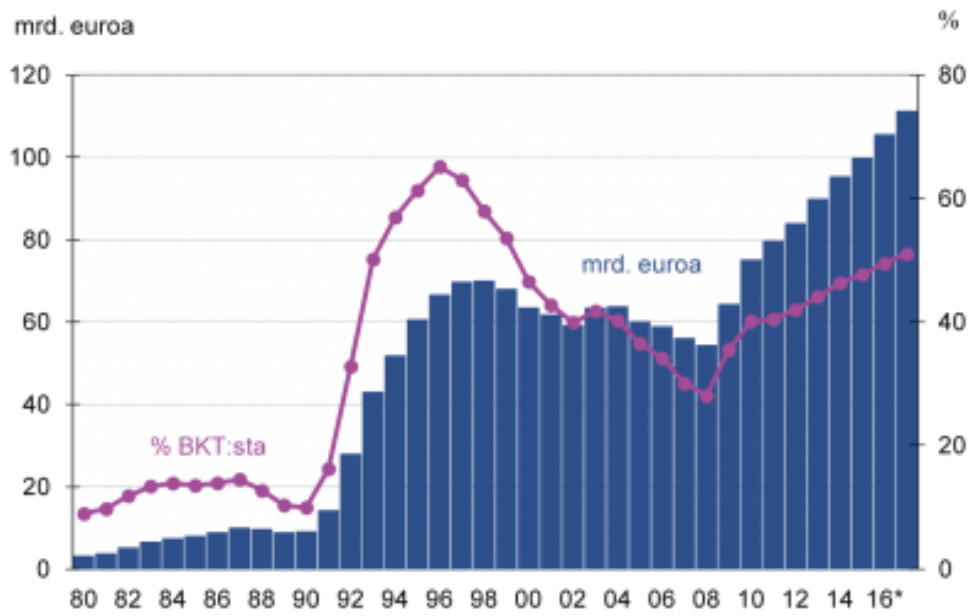
Keväällä 2016 vahvistettu keskipitkän aikavälin tavoite rakenteelliselle rahoitusasemal-

le, -0,5 % suhteessa BKT:seen, pidetään ennallaan. Suomelta edellytetään 0,5 % rakenteellista sopeutus kohti keskipitkän aikavälin tavoitetta v. 2016. Vuodesta 2017 eteenpäin sopeutusvaatimus kohoaa 0,6 % suhteessa bruttokansantuotteeseen ja pysyy siellä kunnes keskipitkän aikavälin tavoite on saavutettu. Suomi täytti vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevän osan vaatimukset v. 2015.

Syyskuun ennusteen mukaan julkisen talouden alijäämä on 2,4 % BKT:sta v. 2016 ja 2,6 % BKT:sta v. 2017. Näin ollen Suomi täyttää alijäämää koskevan kriteerin. Aiemmin komissio on todennut Suomen täyttävän myös velkakriteerin, vaikka julkisen talouden velka ylitti 60 prosentin rajan v. 2015. Ennusteen mukaan velka-aste nousee 64,3 prosenttiin v. 2016 ja 65,8 prosenttiin v. 2017.

Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan erityisesti vuoden 2017 osalta on riski, että Suomi ei noudata vakaus- ja kasvusopimusta. Asiaa käsitellään tarkemmin lokakuussa hyväksyttävässä EU:lle toimitettavassa vuoden 2017 alustavassa talousarviosuunnitelmassa.

Valtionvelka

Kilpailukykysojimus

Työmarkkinaosapuolet allekirjoittivat kilpailukykysojimuksen kesäkuussa 2016. Sojimuksen tavoitteena on parantaa suomalaisten yritysten hintakilpailukykyä globaaleilla markkinoilla, lisätä vientiä ja työllisyyttä sekä nopeuttaa talouskasvua. Tavoitteisiin pääsemiseksi tuotannon yksikkökustannuksia alennetaan noin neljällä prosentilla. Sojimus vie osaltaan kohti hallituksen tavoitetta 110 000 uudesta työpaikasta kuluvan vaalikauden aikana.

Kilpailukykysojimuksen tavoitteena on parantaa suomalaisten yritysten hintakilpailukykyä, lisätä vientiä ja työllisyyttä sekä nopeuttaa talouskasvua.

Sojimuksen kattavuus nousi syyskuun alkuun mennessä yli 90 prosenttiin palkansaajista. Hallitus, työnantajat ja työntekijät sitoutuivat kilpailukykysojimuksessa toimenpiteisiin, joita ovat muun muassa:

- Vuosityöaika pitenee 24 tunnilla.
- Julkisen sektorin lomarahat pienenevät 30 prosentilla vuosina 2017–2019.

- Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut alenevat ja siirtyvät osittain palkansaajien maksettavaksi.
- Voimassa olevia työ- ja virkaehtosojimuksia jatketaan vuodella ilman palkankorotuksia.
- Aikuiskoulutustuen perusosa alenee 15 prosentilla ja tuen enimmäispituutta lyhennetään 19 kuukaudesta 15 kuukauteen.
- Hallitus tukee sojimusta veronkevennyksin.

Seuraavassa tekstiosuudessa tarkastellaan kilpailukykysojimuksen vaikutuksia ainoastaan valtion budjettiin. Valtiovarainministeriön syksyn 2016 taloudellisen katsauksen sivuilla 23–24 on tarkasteltu kilpailukykysojimuksen vaikutuksia koko julkisen talouden tasolla lähivuosina huomioiden mm. vaikutukset kuntatalouteen ja sosiaaliturvarahastoihin.

Kilpailukykysojimuksen vaikutukset valtion budjettiin vuonna 2017

Kilpailukykysojimus kasvattaa valtion budjettialijäämää vajaalla 900 milj. eurolla v. 2017. Muutos aiheutuu määräraharahatarpeen yli 400 milj. euron nettomääräisestä kasvusta sekä verotulojen yli 400 milj. euron nettomääräisestä laskusta.

Valtion budjettitasapainoa vahvistavat toimenpiteet

Kilpailukyky sopimuksen seurauksena valtion toimintamenot, valtionosuudet ja koulutuksen valtionrahoitus alenevat yhteensä runsaalla 500 milj. eurolla. Menoja alentavat sosiaalivakuutuksen maksumuutokset, lomarahaleikkaukset ja työajan pidennys.

- Valtion toimintamenot alenevat vajaalla 130 milj. eurolla työvoimakustannusten pienentyessä.
- Kuntien valtionosuuksia alennetaan runsaalla 370 milj. eurolla kuntien työvoimakustannusten pienentyessä.
- Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen valtionrahoitusta vähennetään runsaalla 20 milj. eurolla alentuneiden henkilöstömenojen seurauksena.

Valtion budjettitasapainoa heikentävät toimenpiteet

Valtion budjettitasapainoa heikentävät verotulojen alentuminen, valtion rahoituksen kasvu Kelan sairausvakuutusmenoihin ja kunnil-

le maksettavan verokevennyksen kompensointi kasvun.

- Valtion verotulojen kertymää pienentävät työ- ja eläketulojen veronkevennykset sekä palkkasumman ja sosiaalivakuutusmaksujen muutosten vaikutukset ansiotulovero kertymiin. Toisaalta yhteisöveron tuoton odotetaan kasvavan. Nettomääräisesti verotuloja odotetaan kertyvän vajaa 420 milj. euroa vähemmän.
- Valtion määrärahatarpeen kasvu on säästöjä suurempi. Suurin määrärahatarpeen kasvuun vaikuttava tekijä on sairausvakuutuksen maksumuutokset, jotka kasvattavat valtion rahoitusta Kelan menoihin. Myös pienituloisten veronkevennys sekä aikuiskoulutustuen ja työttömyysvakuutusmaksujen muutokset vaikuttavat valtion rahoitusosuuteen Kelan menoista. Valtion rahoitusosuus kasvaa runsaalla 690 milj. eurolla.
- Valtio kompensoi ansiotulojen veronkevennyksestä kunnille aiheutuvat verotuttomenetykset. Tämä lisää kuntien valtionosuuksia runsaalla 270 milj. eurolla.

Vuoden 2017 budjetin menot, tulot ja alijäämä

Valtion talousarvioon sisältyvät valtion budjettitalouden tulot ja menot. Valtion budjettitalous on valtionaloutta suppeampi käsite, sillä valtionalouteen kuuluvat valtion budjettitalouden lisäksi budjettitalouden ulkopuolella olevien valtion rahastojen talous ja valtion liikelaitokset.

Tutkibudjettia.fi -palvelun avulla nähdään valtion meno- ja tuloarviot visualisoituina.

Menot

Talousarvioesityksen määrärahoiksi ehdotetaan 55,2 mrd. euroa, mikä on 0,8 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2016 varsinaisessa talousarviossa. Hintatason nousu ja talousarvioesityksen rakennemuutokset huomioiden hallinnonalojen määrärahat kasvavat reaalisesti noin 0,7 % vuoden 2016 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Valtion menotaso nostavat mm. kärkihankkeisiin käytettävien määrärahojen nettomää-

räinen kasvu ja kilpailukyypaketista aiheutuvat muutokset. Menoja lisäävät myös eräät automaattitekijät kuten valtion ikäsidonnaisen eläkemenojen kasvu. Hallitusohjelman liitteen 6 mukaiset sopeustoimet toisaalta alentavat valtion menoja noin 0,5 mrd. eurola vuodesta 2016. Maahanmuuttoon käytettävät menot alenevat noin 180 milj. eurolla v. 2016 budjetoituun verrattuna.

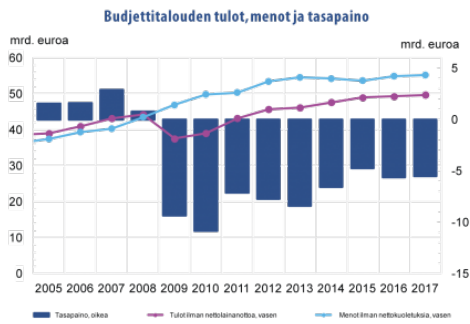
Talousarvion määrärahat ovat 55,2 mrd. euroa ja tulot ennen velanottoa 49,7 mrd. euroa. Valtionvelka nousee 111,0 mrd. euroon.

Verotulot

Vuoden 2017 valtion budjettitalouden tulojen (pl. nettolainanotto) arvioidaan olevan noin 49,7 mrd. euroa, josta verotulot muodostavat noin 84 % eli 41,6 mrd. euroa. Verotulojen arvioidaan kasvavan noin 2 % v. 2017, eli noin 0,6 mrd. euroa verrattuna vuoden 2016 talousarviossa ja lisätalousarvioissa budjetoituun. Hidas talouskasvu rajoittaa veropohjien kasvua edelleen v. 2017 samalla kun veroperustemuutokset vähentävät verotulojen kertymistä. Vuonna 2017 toteutetaan useita hallitusohjelman mukaisia verotusta keventäviä muutoksia. Lisäksi verotusta kevennetään kilpailukykysovimuksen tukemiseksi.

Alijäämä ja velka

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2017 on 5,5 mrd. euroa alijäämäinen, mikä katetaan ottamalla lisää velkaa. Alijäämä pienenee hieman verrattuna vuodelle 2016 budjetoituun (huomioiden jo hyväksytyt lisätalousarviot). Kansantalouden tilinpidon käsittein valtiontalouden alijäämän arvioidaan olevan v. 2017 noin 2,8 % suhteessa bruttokansantuotteeseen. Vuoden 2017 lopussa valtionvelan (ml. rahastotalouden velka) arvioidaan olevan noin 111,0 mrd. euroa, mikä on noin 51 % suhteessa bruttokansantuotteeseen.

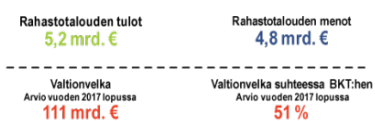
Sopeutuksella hillitään velanottoa

Vuoden 2017 budjetin määrärahoissa on huomioitu hallitusohjelmassa päätetyt sopeutustoimet, joita täydennettiin vuosien 2017—2020 julkisen talouden suunnitelmassa. Vuonna 2017 voimaan tulevia merkittäviä valtion menoja vähentäviä sopeutustoimia ovat muun muassa säästöt, jotka kohdistuvat ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan, opintotukeen sekä Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoiminnan erityiseen valtionrahoitukseen. Lisäksi indeksisidottuihin menoihin tehdään 0,85 prosentin tasasuuruinen vähennys. Useiden säästöjen vaikutus kasvaa v. 2017.

Budjettitalous

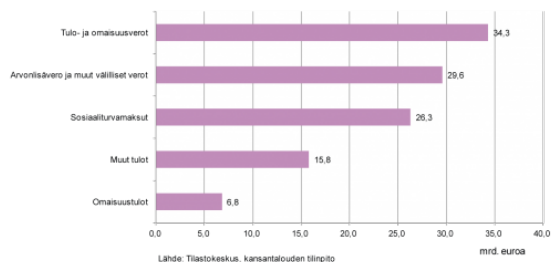

Rahastotalous

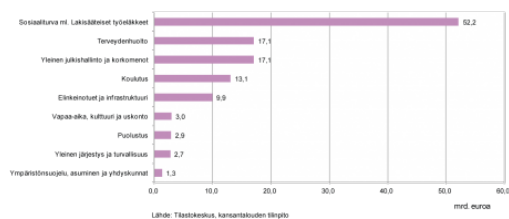
Mistä veroerot tulevat?

Julkisyhteisöjen tulot vuonna 2014: 112,7 mrd. euroa / 54,9 % suhteessa BKT:seen.

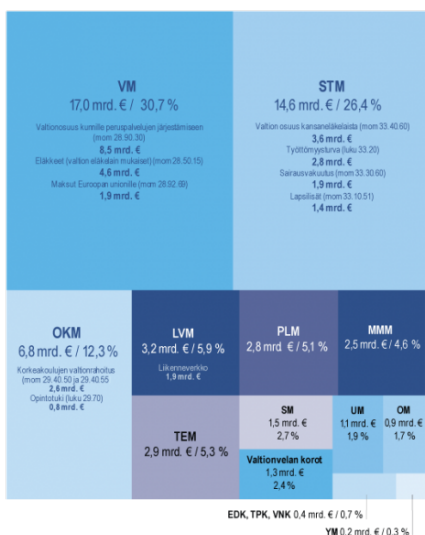
Mihin veroerot käytetään?

Julkisyhteisöjen menot vuonna 2014: 119,2 mrd. euroa / 58,1 % suhteessa BKT:seen.

Menot hallinnonaloittain ja eräät menoerät

Mrd. € / % kaikista menoista

Valtion tuloveroasteikko vuonna 2017

Verotettava ansiotulo, euroa	Vero alarajan kohdalla, euroa	Vero alarajan yltävästä tulon osasta, %
16 900 - 25 300	8	6,25
25 300 - 41 200	533	17,5
41 200 - 73 100	3 315,5	21,5
73 100 -	10 174	31,5

Arvonlisäverokannat vuonna 2017

Yleinen verokanta	24 %
Alennettu verokanta ▶ elintarvikkeet, rehut ja ravintoloiden ruokapalvelut	14 %
Alennettu verokanta ▶ mm. lääkkeet, henkilökuljetukset, majoituspalvelut, urheilu- ja virkistyspalvelut, kulttuuripalvelut, kirjat, tilatut aikakausi- ja sanomalehdet	10 %

Valtion verotulojen kehitys verolajeittain vuosina 2002–2017, milj. euroa

Eräiden julkisten palveluiden keskimääräiset kustannukset vuonna 2014		
OPETUS- JA SIVISTYSTOIMI	euroa	
perusopetus	8 860	/oppilas
lukiokoulutus	7 734	/opiskelija
ammattilinen peruskoulutus	11 679	/opiskelija
ammattikorkeakoulutus	7 693	/opiskelija
yliopistokoulutuksen budjettirahoitus	9 279	/opiskelija
yleiset kirjastot	3,45	/lainaus
SOSIAALIPALVELUT	euroa	
lasten päivähoito ¹	61,29	/hoitopäivä
vanhainkotihoito	137,7	/hoitopäivä
TERVEYDENHUOLTOPALVELUT	euroa	
Perusterveydenhuolto		
- terveyskeskuskäynti	90,7	/käynti
- vuodeosastohoito	220,8	/hoitopäivä
- hammashoito	80,9	/käynti
Erikoissairaanhoito		
- somaattinen erikoissairaanhoito ²	1 169,4	/hoitopäivä

¹ Sisältää sekä päiväkotihoidon että perhepäivähoidon kustannukset ja hoitopäivät. Osa- ja kokopäivähoidon hoitopäiviä ei ole yhteimitallistettu.

² Sisältää vuodeosastohoidon ja päiväkirurgian.
Lähteet: Opetushallitus, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Tilastokeskus, sekä OKM:n ja Opetushallituksen Vipunen-tietokanta.
Kirjastolainojen lukumäärän lähde: Suomen yleisten kirjastojen tilastot <http://tilastot.kirjastot.fi/>

Eräät etuudet kuukaudessa vuonna 2017 ja 2016, osa 2		
Lasten kotihoidon tuki		
- hoitoraha yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta	338,34	341,27
Yksityisen hoidon tuki		
- hoitoraha/lapsi	172,25	173,74
Osittainen hoitoraha/vanhempi	96,89	97,73
Työttömän perusturva		
- peruspäiväraha	696,60	702,62
- työmarkkinatuki	696,60	702,62
Opintotuki, enimmäismäärät 1.8.2017 alkaen		
Opintoraha		
Korkeakouluopiskelijat		
- itsenäisesti asuvat, alle 18-vuotiaat	101,74	163,80
- itsenäisesti asuvat, 18 vuotta täyttäneet	250,28	336,76
Muissa oppilaitoksissa opiskelevat		
- itsenäisesti asuvat, alle 18-vuotiaat	101,74	101,74
- itsenäisesti asuvat, 18 vuotta täyttäneet	250,28	250,28
Asumislisä		
- 80 % määritellystä ² asumismenosta. Opiskelijat siirtyvät yleisen asumistuen piiriin 1.8.2017 alkaen.	201,60	201,60
Opintolainan valtiontakaus		
- Suomessa opiskelevat	650,00	400,00
- Ulkomailta opiskelevat	800,00	700,00
- Alle 18-vuotias, muualla kuin korkeakoulussa	300,00	260,00

² Asumismenoja ei oteta huomioon 252 euroa ylittävältä osalta.

Eräät etuudet kuukaudessa¹ vuonna 2017 ja 2016, osa 1

Täysi kansaneläke	€/kk 2017	€/kk 2016
1.1.2017 alkaen		
- yksin asuva	628,85	634,30
- naimisissa	557,79	562,62
Takuueläke	760,26	766,85
Lapsilisät		
- 1. lapsi	94,88	95,75
- 2. lapsi	104,84	105,80
- 3. lapsi	133,79	135,01
- 4. lapsi	153,24	154,64
- 5. jne. lapsi	172,69	174,27
- yksinhuoltajakorotus/lapsi	48,55	48,55
Sairausvakuutuksen päivärahat		
- sairaus-, äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahan minimitaso	593,25	598,25

¹ Päiväkohtaisesti määräytyvät etuudet on arvioitu kuukausitasolle.

Kuntatalous

Kunnat järjestävät asukkailleen peruspalvelut, kuten koulutus- sekä sosiaali- ja terveyspalvelut. Palvelut rahoitetaan osittain kuntien verotuloilla, joita kertyy kunnallisverosta (85 % verotuloista), kiinteistöverosta (8 % verotuloista) sekä osasta yhteisöveron tuottoa (7 % verotuloista). Valtio osallistuu peruspalvelujen rahoitukseen valtionosuuksilla.

Kuntatalouden lainakanta kasvaa edelleen

Kuntatalouden kokonaismenot ja -tulot kehittyvät vuosina 2016–2020 historiaan nähden vaimeasti. Tilikauden tuloksen arvioidaan vahvistuvan lähivuosina, mutta heikenevän jälleen vuosikymmenen lopulla. Kuntataloutta vahvistavat kuntien ja kuntayhtymien omat sopeutustoimet v. 2016, hallitusohjelman mukaiset toimet sekä v. 2017 voimaan astuva eläkeuudistus. Budjettiesitykseen sisältyvien valtion toimenpiteiden arvioidaan vahvistavan kuntien rahoitusasemaa vuoteen 2016 verrattuna nettomääräisesti noin 40 milj. eurolla.

Kunnille arvioidaan kertyvä verotuloja noin 21,8 mrd. euroa v. 2017, mikä on noin 0,7

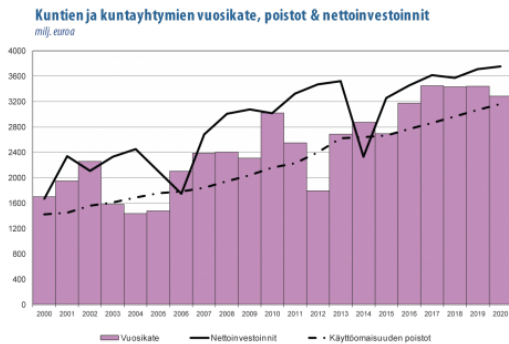
% edellisvuotta vähemmän. Ansiotuloverotuksessa tehtävät veroperustemuutokset kilpailukyky sopimus huomioon ottaen vähentävät kunnallisveron tuottoa nettomääräisesti noin 390 milj. euroa v. 2017. Veroperustemuutoksista aiheutuvat verotuoton muutokset kuitenkin kompensoidaan kunnille täysimääräisesti. Kiinteistöverotukseen tehtävät korotukset puolestaan kasvattavat verotuottoa yhteensä noin 55 milj. eurolla.

Vuonna 2017 valtio osoittaa kunnille valtionapuja yhteensä 10,3 mrd. euroa, joka on noin 7 % vähemmän kuin vuodelle 2016 budjetoitu. Merkittävimmät valtionapujen alenemiseen vaikuttavat tekijät ovat perustointitulotuen laskennan ja maksatuksen siirto kunnilta Kelalle sekä kilpailukyky sopimukseen liittyvä vähennys.

Valtio osallistuu peruspalvelujen rahoitukseen valtionosuusjärjestelmän kautta, johon sisältyvä valtionosuusprosentti kuvaa valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa. Vuonna 2017 kunnan peruspalvelujen valtionosuuden valtionosuusprosentti on 25,23. Näin ollen kunnat rahoittavat peruspalveluita 74,77 prosenttia. Laskennallisiin valtionosuuksiin osoitetaan yhteensä 9,4 mrd. euroa v. 2017. Valtionosuuksia alentavat mm. kilpailukyky sopimukseen liittyvä vähennys, indeksisidonnaisten menojen 75 milj. euron lisä säästö ja edellisellä vaalikaudella päätetty 50 milj. euron valtionosuusleikkaus.

Kuntatalouteen aiheutuu menopaineita palvelutarpeen kasvusta, investoinneista, korjausvelasta sekä kasvukeskusten palvelujen ja infrastruktuurin laajentamisesta. Toisaalta tulo rahoitus ei riitä kattamaan nettoinvestointeja. Kuntatalouteen syntynyt tulojen ja

menojen välinen epäsuhde on johtanut kuntatalouden lainakannan kasvuun. Lainakanta nousi v. 2015 yhteensä 17,4 mrd. euroon ja uhkaa kasvaa yli 20 mrd. euroon vuoteen 2020 mennessä.

Kansantalouden tilinpidon käsittein tarkasteltuna paikallishallinnon rahoitusasema oli 0,6 % alijäämäinen suhteessa bruttokansantuotteeseen v. 2015. Alijäämän arvioidaan supistuvan hieman v. 2016 ja pysyvän likimain tällä tasolla vuosina 2017–2020. Julkisen talouden suunnitelmassa paikallishallinnon nettoluotonannolle asetettu rahoitusasematavoite ollaan näin saavuttamassa. Rahoitusasematavoitteeksi on asetettu korkeintaan 0,5 prosentin alijäämä v. 2019.

Sote- ja maakuntaudistus

Sote- ja maakuntaudistuksen myötä kuntien ja kuntayhtymien tehtäviä siirretään maakunnille. Vastuu sosiaali- ja terveystalouden järjestämisestä siirtyy 18 maakunnalle v. 2019. Vastuu pelastustoimen tehtävien järjestämisestä siirretään viidelle maakunnalle vuoden 2019 alusta lukien. Hallitus antaa

esitykset uudistuksesta eduskunnalle vuoden 2016 loppuun mennessä. Uudistuksen toimeenpanoa valmistelevalle maakuntien väliaikaishallinnon on tarkoitus aloittaa toimintansa 1.7.2017.

Sote- ja maakuntaudistuksen tavoitteena on kaventaa ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaisuutta, saatavuutta ja vaikuttavuutta, sekä sovittaa yhteen valtion aluehallinto ja maakuntahallinto. Uudistuksella tavoitellaan lisäksi julkisen talouden kestävyysvajeen pienentämistä 3 mrd. eurolla vuoteen 2030 mennessä, mikä edellyttää, että sosiaali- ja terveydenhuollon menot saavat jatkossa kasvaa reaalisesti vain 0,9 prosenttia vuodessa. Ilman uudistusta niiden ennakoitua kasvavan keskimäärin 2,4 prosenttia vuosittain.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirrolla on merkittäviä vaikutuksia kuntien toimintaan ja talouteen. Kunnilta maakunnille siirtyvien sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen sekä ympäristöterveydenhuollon kustannukset ovat yhteensä noin 17,7 mrd. euroa v. 2016. Nämä tehtävät muodostavat keskimäärin 57 prosenttia kuntien käyttötalouden menosta vuoden 2016 tasolla. Uudistuksen jälkeen kuntien käyttötalouden menot painottuvat pääosin varhaiskasvatukseen sekä esi- ja perusopetukseen.

Valtioneuvosto valmistelelee myös työelämä- ja elinkeinopalvelujen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, aluehallintoviraston sekä maakuntien liittojen tehtävien siirtoa maakunnille. Lainsäädännön muutokset on tarkoitus toteuttaa vuoden 2019 alusta, jolloin ELY-keskusten, TE-toimistojen ja maakuntien liittojen toiminnat lakkaavat.

Valtiontalouden EU-tulot ja -menot

Komissio antoi esityksensä Euroopan unionin vuoden 2017 talousarvioksi 30.6.2016. Esiityksen kokonaissumma maksusitoumusmäärärahoina (sitoumuksina) on 156,6 mrd. euroa rahoituskehyksen sisäpuolelle kuuluvien ohjelmien osalta. Maksumäärärahoina (maksuina) esityksen kokonaistaso on 134,3 mrd. euroa. Talousarvioesityksen koko on noin prosentti EU:n yhteenlasketusta bruttokansantulosta.

Talousarvioesitys keskittyy työllisyyttä, investointeja ja kilpailukykyä edistäviin toimenpiteisiin, joilla tuetaan Euroopan talouden orastavaa kasvua. Toinen keskeinen painopiste on pakolaiskriisin ja sääntelemättömän maahanmuuton aiheuttamat toimet, joita on rahoitettu EU:n talousarviosta yhteensä noin 10,5 mrd. eurolla vuosina 2015–2016. Vuoden 2017 EU:n talousarvioesitykseen sisältyy yhteensä noin 5,2 mrd. euroa muuttoliikkeen kohdennettua rahoitusta, jonka tavoitteena on vahvistaa politiikkatoimia unionin vapauden, oikeuden ja turvallisuuden edistämiseksi sekä terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Lisäksi panostuksella EU:n ulkopuolisiin toimiin pyritään edis-

tämään demokratiaa, rauhaa, solidaarisuutta ja vakautta. Samalla pyritään vähentämään köyhyyttä investoimalla unionin naapurivaltioihin ja tukemalla EU-jäsenyyttä valmistelevia maita, sekä edistämään EU:n perusarvoja maailmanlaajuisesti.

Heinäkuussa 2016 käydyssä neuvoston käsittelyssä maksumäärärahojen taso laski komission ehdotuksesta noin 1,1 mrd. euroa (ns. erityisvälineet mukaan lukien). Seuraavassa vaiheessa talousarvio siirtyy parlamentin käsiteltäväksi syyskuussa 2016. Vuoden 2017 talousarvio hyväksytään lopullisesti marras-joulukuussa 2016.

EU:n budjetti rahoitetaan kokonaisuudessaan ns. omilla varoilla. Näitä ovat sokerin tuotantomaksut ja tullit, eli ns. perinteiset omat varat (noin 15 %), sekä jäsenvaltioiden talousarvioiden kautta tulevat maksut, jotka perustuvat arvonlisäveropohjaan (n. 14 %) ja bruttokansantuloon (noin 70 %). Lisäksi EU kerää pienen osan tuloistaan mm. eläkemaksuina, korkoina ja sakkoina (noin 1 %). Omille varoille on asetettu ehdoton yläraja, joka on 1,23 % jäsenvaltioiden yhteenlasketusta bruttokansantulosta. EU:n vuosittaisia menoja ja tuloja koskevien parlamentin ja neuvoston päätösten tulee pysyä vuosille 2014–2020 päätetyn rahoituskehyksen rajoissa.

Valtiontalouden tasolla Suomen arvioidaan maksavan EU:n budjettiin ja Euroopan kehitysrahastoon 1 957 milj. euroa v. 2017. Suomen maksut pienenisivät 39 milj. euroa vuodelle 2016 budjetoituun verrattuna. Suomi maksaa noin 4,9 mrd. euron suuruista maksualennuksesta Yhdistyneelle kuningaskunnalle 130 milj. euroa v. 2017. EU:n

budjetista arvioidaan saatavan tuloja noin 1062 milj. euroa, mikä on 105 milj. euroa vähemmän kuin v. 2016 arvioidaan saatavan.

Yhteenveto valtion ja EU:n välisistä maksuvirroista 2015–2017, <i>milj. euroa</i>			
VALTIONTALOUDEN MENOT	Tilinpäätös 2015	Talousarvio 2016	Talousarvio- esitys 2017
Budjettitalous			
ALV-maksu	252	280	285
BKTL-maksu	1 326	1 542	1 488
Yhdistyneelle Kuningaskunnalle myönnettävän maksuhelpotuksen rahoitus	139	129	130
EU-MAKSUT YHTEENSÄ	1 717	1 951	1 903
Euroopan kehitysrahasto	50	45	54
YHTEENSÄ	1 767	1 996	1 957
VALTIONTALOUDEN TULOT	Tilinpäätös 2015	Talousarvio 2016	Talousarvio- esitys 2017
Budjettitalous			
Maataloustuki	538	600	535
Maaseudun kehittäminen	402	325	310
Rakennepoliittinen tuki	104	120	170
Tullien yms. kantopalkkio	42	34	31
Muut tulot	37	87	16
Rahastotalous			
Interventiorahasto	0	1	0
Maatilatalouden kehittämisrahasto	8	0	0
YHTEENSÄ	1 131	1 167	1 062
EU:n puolesta kannetut tullit, maatalous- ja sokerimaksut	125	138	149

Poimintoja talousarviosta

Verotus

Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

- Työn verotus kevenee 515 milj. euroa kilpailukykyopimuksen ja hallituksen verokevennyksen johdosta. Eläketulon verotusta kevennetään vastaavasti, mikä vähentää verotuloja vuositasolla noin 135 milj. euroa.
- Asuntolainan korkojen vähennyskelpoisen osuuden pienentämistä jatketaan. Kotitalousvähennystä korotetaan.
- Metsätilojen sukupolvenvaihdoksia tuetaan ottamalla käyttöön ns. metsälahjavähennys ja kannusteita yritystoiminnan harjoittamiseen vahvistetaan uudella yrittäjävähennyksellä.
- Perintö- ja lahjaveroasteikkoja kevenetään maatilojen ja muiden yritysten sukupolvenvaihdosten edistämiseksi.

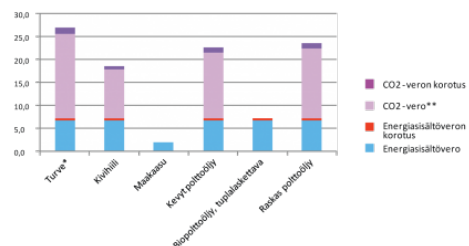
Valmisteverot

- Makeisten ja jäätelön vero poistetaan ja virvoitusjuomaveron veropohjaan tehdään pieniä muutoksia.
- Tupakkaveroa korotetaan v. 2017 kahdessa vaiheessa ja sähkösavukkeille otetaan käyttöön vero.
- Liikenteen polttoaineiden jäljennyks-, voimalaitos- ja työkonepolttoaineiden veroa korotetaan.
- Kaivostoiminta palautetaan alemman sähköverokannan piiriin.

Valmisteveromäärät vuosina 2016 ja 2017			
	2016	2017	Vero- muutokset %
	euroa		
Savuke (20 kpl)*	4,00	4,46	11,5
Jäätelö ja makeiset (1 kg)	0,95	0,00	-100,0
Moottoribensiini, fossiilinen (100 l)	68,13	70,25	3,1
Dieseliöljy, fossiilinen (100 l)	50,61	53,02	4,8
Kevyt polttoöljy, rikkiön (100 l)	21,40	22,87	6,9
Keskikäyttöisen auton (165 g/km) ajoneuvoveron perusvero* (v)	213	249	17,2
	prosenttia		
Keskikäyttöisen uuden auton (119 g/km) autovero* (% hinnasta)	19,1	18,3	-4,2

* Eduskunta päätti 2015

Energiatuotteiden verotasoja vuonna 2017, €/MWh

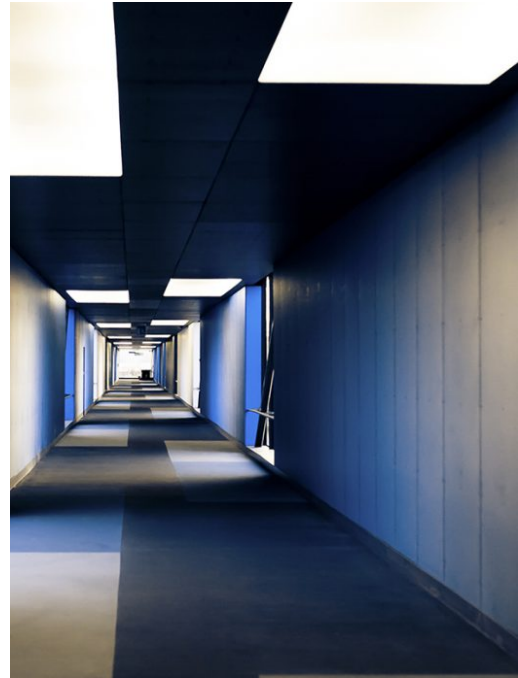

*turpeella energiasiltöveron sijaan energiavero, joka ei perustu turpeen energiasiltöön eikä polton hiilidioksidipäästöön muiden energiatuotteiden tavoin

** yhdistetyssä tuotannossa CO2-vero on puolittettu

Muut verot

- Autoverotusta kevennetään hallituskaudella asteittain.
- Paketti- ja henkilöautojen perusveroa korotetaan vuoden 2017 alusta alkaen. Lisäksi vuoden 2017 aikana on tarkoitus ottaa käyttöön vene- ja kevyiden moottoriajoneuvojen vero.

Määrärahat

Suomi 100

Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlavuotta vietetään v. 2017. Juhlavuoden teemana on "yhdessä" ja ohjelma rakennetaan eri toimijoiden kanssa. Juhlavuoden kunniaksi avataan uusi kansallispuisto Suomussalmen Hossaan kesäkuussa 2017. Lisäksi valtio osallistuu Helsingin keskustakirjaston rahoitukseen. Kokonaisuudessaan juhlavuoden ohjelman toteuttamiseen ehdotetaan 10,1 milj. euroa vuodelle 2017.

Hallinto

Kilpailukyky sopimuksen lisäksi kaikkien valtiotalon toimintamenoihin vaikuttaa useat toimintamenoihin kohdistetut säästöt. Hallitusohjelman mukainen toimintameno säästö kasvaa 30 milj. eurolla v. 2017. Muita nykyisen hallituksen päättämiä toimintameno säästöjä on esimerkiksi hankintaprosessin tehostaminen, jolla tavoitellaan 5 milj. euron säästöä v. 2017. Lisäksi toimintamenoihin kohdistuu edelliseltä vaalikaudelta vuosittainen 0,5 prosentin tuottavuussäästö, joka kasvattaa säästöä runsaalla 20 milj. eurolla v. 2017.

Taide ja kulttuuri

Yleisistä kirjastoista tapahtuvasta lainaamisesta kirjailijoille maksettavan lainauskorvauksen tasoa nostetaan 15,6 milj. euroon v. 2017 (sisältäen arvonnäköveron). Korotus merkitsee suojattujen teosten tekijöille mak-

settavan lainauskorvauksen tason nostamista muiden Pohjoismaiden tasolle eduskunnan edellyttämällä tavalla.

Yleissivistävä koulutus

Ylioppilastutkintoa kehitetään tukemaan koulutuksen yleissivistäviä tavoitteita ja mahdollistamaan tutkinnon laajempi hyödyntäminen korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa. Tieto- ja viestintäteknikan käyttöönotto toteutetaan tutkinnossa asteittain vuoteen 2019 mennessä.

Ammatillinen koulutus

Ammatillista koulutusta uudistetaan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämiseksi. Uudistuksen tarkoituksena on muun muassa poistaa koulutuksen päällekkäisyyksiä ja tiivistää yhteistyötä työelämän kanssa. Reformissa otetaan käyttöön yhtenäinen henkilökohtaistamisprosessi. Samalla uudistetaan ammatillisen koulutuksen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmät sekä tutkinnon suoritustapa. Uudistuksen valmistelu päättyy vuoden 2017 loppuun mennessä ja uudistukset tulevat voimaan v. 2018. Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitusta alennetaan reformin toteutukseen liittyen 190 milj. eurolla.

Korkeakoulut

Tutkimusrahoitusta ja -laitoksia uudistetaan siten, että voimavaroja suunnataan uudelleen yhteiskunnan muuttuneiden tarpeiden mukaisesti. Korkeakouluopetuksen digitaalisten oppimisympäristöjen vahvistamiseen ja ympärivuotisen opiskelun edellytysten parantamiseen kohdennetaan noin 30 milj. euron määrärahalisäys. Lisäksi Suomen Akatemian myöntövaltuutta lisätään 30 milj. eurolla kohdennettavaksi nuorten tutkijoiden tieteen tekemisen edistämiseen.

Opintotuki

Opintotuki uudistus etenee. Uudistuksessa opintorahan tasoja yhtenäistetään, tukiaika lyhenee ja opintolainan valtiontakaus nousee. Jatkossa vanhempien tulot eivät vähennä opintorahan määrää itsenäisesti asuvien 18- ja 19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden osalta. Lisäksi opiskelijan omat tulorajat sidotaan ansiotasoindeksiin. Opiskelijan omien tulojen perusteella takaisinperittäväksi määrätyn opintorahan ja asumislisän määrän korotusta kohtuullistetaan 15 prosentista 7,5 prosenttiin. Uudistus säästää kokonaisuudessaan valtion menoja noin 46 milj. eurolla v. 2017.

Opiskelijat siirretään yleisen asumistuen pii-

riin 1.8.2017 alkaen. Muutos toteutetaan julkisen talouden näkökulmasta kustannusneutraalisti, siten että mahdolliset lisäkustannukset katetaan sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan sisältä.

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Sosiaali- ja terveyspalveluissa toteutettavilla muutoksilla on vaikutusta kunnille maksettaviin valtionosuuksiin. Omais- ja perhehoidon kehittämistä jatketaan. Tähän liittyen peruspalvelujen valtionosuuteen kohdennetaan nettomääräisesti 60 milj. euron lisäys vuoden 2016 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Vanhuspalveluihin kohdistetaan useita muutoksia. Vanhusten kotihoitoon osoitetaan 5 milj. euron lisäys. Toisaalta vanhuspalvelulaista poistetaan eräitä osatehtäviä, mikä vähentää valtionosuutta noin 7 milj. euroa. Vanhuspalvelujen henkilöstömitoitusta koskevan laatusuosituksen tarkistaminen vähentää valtionosuutta noin 6 milj. euroa. Terveiden- ja sosiaalihuollon päivystystä ja erikoissairaanhoidon keskitetään viiteen yliopistolliseen sairaalaan ja seitsemään muuhun päivystyspalvelun sairaalaan. Tämä vähentää kuntien valtionosuutta noin 19 milj. euroa.

Hallitus käynnistää vuosina 2017–2018 palveluseteli- ja perustulokokeilut, jotka ovat osa hallituksen hyvinvointi ja terveys -kärkihankkeiden toteuttamista. Näihin kärkihankkeisiin osoitetaan 56 milj. euroa vuodelle 2017, joka on 32,5 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2016 varsinaisessa talousarviossa.

Sosiaalietuudet ja sairausvakuutuksen korvaukset

Osana etuuksiin kohdistuvaa tasoleikkausta lapsilisiä alennetaan 0,91 prosentilla. Tämän on arvioitu tuovan valtiolle 11,7 milj. euron säästöt. Yksinhuoltajakorotus jää leikkauksen ulkopuolelle. Lääkekorvauksia alennetaan vuoden 2017 alusta lukien 134 milj. eurolla, mikä säästää valtion menoja 60 milj. euroa.

Terveiden ja toimintakyvyn edistäminen

Vesirokkorokote ehdotetaan sisällytettäväksi kansalliseen rokotusohjelmaan. Muutos lisää määrärahatarvetta v. 2017 arviolta 4,2 milj. eurolla. Myös puutiaisaivokuumerokote (TBE) ehdotetaan sisällytettäväksi kansalliseen rokotusohjelmaan kaikille Ahvenanmaan maakunnan, Paraisten ja Simon kuntien asukkaille sekä näillä alueilla yli 4 viikkoa luonnossa liikkuville muiden kuntien asukkaille. Laajennuksen kustannusarvio on noin 120 000 euroa.

Kansallinen genomikeskus ja kansallinen syöpäkeskus

Suomeen perustetaan kansallinen genomikeskus, jolla tavoitellaan Suomen kehittymistä edelläkävijämaaksi ja kansainvälisesti halutuksi yhteistyökumppaniksi genomitietoa eli ihmisen koko geeniperimätietoa hyödyntävälle terveydenhuollolle, huippututkimukselle ja globaalille liiketoiminnalle. Genomistrategian mukaisesti biopankkien toimintoja tehostetaan ja perustetaan kansallinen syöpäkeskus. Perustamiskustannuksiin kohdennetaan kaikkiaan yhteensä 17 milj. euroa vuosina 2017—2020, joista 5,8 milj. euroa v. 2017.

Valtion maksamat eläkemenot

Valtio maksamat eläkemenot v. 2017 ovat yhteensä noin 9,3 mrd. euroa, josta 4,5 mrd. euroa sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta ja 4,8 mrd. euroa valtiovarainministeriön pääluokasta. Hallitus toteuttaa yli 60-vuotaiden pitkäaikaistyöttömille tarkoitetun kertaluonteisen eläketuen. Eläketuki koskee 5 vuotta työttömänä olleita yli 60-vuotiaita ja sen kustannus on v. 2017 noin 38 milj. euroa.

Työllisyyspolitiikka

Hallitus valmistelee TE-palvelujen järjestämisvastuun siirron maakunnille vuoden 2019 alusta lähtien. Vuosina 2017—2018 toteutetaan työnhakija- ja työnantajalähtöisen työllisyyspalvelun alueellisia kokeiluja, joilla luodaan työnhakija- ja työnantaja-asiakaslähtöinen toimintamalli. Kokeilualueilla julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämisvastuu siirretään maakunnalliselle toimijalle.

Kannustinloukkujen purkamiseksi nuorten kuntoutusraha ja nuorille maksettavan ammatillisen kuntoutuksen kuntoutusraha korotetaan takuueläkkeen tasolle, ammatillisen kuntoutuksen kuntoutusrahan käyttö laajennetaan myös yleissivistävään koulutukseen, kaikille nuoren kuntoutusrahaa saaville maksetaan myös matkakorvausta ja koulutarvikemäärärahaa. Kuntoutusrahan vähimmäismäärä sidotaan KEL-indeksiin. Ehdotus lisää valtion menoja 14,2 milj. euroa.

Osana hallituksen työllisyyspakettia TE-toi-

mistojen toimintamenoihin ehdotetaan 17 milj. euron lisäystä käytettäväksi palvelutoiminnan tehostamiseen siten, että kaikille työttömille työnhakijoille laaditaan työllistymissuunnitelma, järjestetään 3 kuukauden välein haastattelu ja varmistetaan sanktio-säännösten toimeenpano nykyainsäädännön puitteissa.

Nuorten aikuisten osaamisohjelmaan, työpa-jatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön kohdennetaan yhteensä 14,5 milj. euroa.

Audiovisuaaliselle alalle ehdotetaan uutta tuotantokannustinta tavoitteena nostaa Suomen kilpailukykyä sekä kotimaisten että kansainvälisten tuotantojen toteuttamispaikkana. Uudistuksesta johtuen Tekesin avustusvaltuutta ehdotetaan lisättäväksi 9,5 milj. eurolla.

Työttömyysturva

Hallitusohjelman mukaisen 200 milj. euron säästön toteuttamiseksi työttömyysturvan omavastuu-aikaa pidennetään, ansiosidonnaisen työttömyysturvan korotusosia pienennetään, pitkän työuran korotusosasta luovutaan kokonaan ja työttömyyspäivärahan enimmäiskesto lyhennetään 100 päivällä. Muutos säästää valtion menoja 20 milj. eu-

roa.

Työttömyysturvaa uudistetaan aktivoivampaan ja työllistymistä tukevampaan suuntaan. Työttömyysetuuksien käyttötarkoitusta laajennetaan liikkuvuusavustuksen, starttirahan ja palkkatuen rahoittamiseen. Starttirahan käyttömahdollisuuksia laajennetaan. Palkkatukea saavien määrä kasvaa merkittävästi. Osana uudistusta työttömyysetuudella omaehtoisesti opiskelevien kulukorvaus poistetaan, mikä säästää valtion menoja noin 29 milj. euroa. Kulukorvauksen maksaminen työkokeilun ajalta ammatillista koulutusta vaille oleville nuorille lisää valtion kustannuksia 7 milj. eurolla.

Maahanmuutto

Turvapaikanhakijoita oletetaan saapuvan 10 000 vuosina 2016 ja 2017. Myönteisen turvapaikkapäätöksen saavien osuus arvioidaan 24 prosentiksi v. 2016 ja 30 prosentiksi v. 2017. Myönteisten perheen yhdistämispäätösten määräksi arvioidaan 1 000 henkilöä vuodessa. Alla olevassa taulukossa on koottuna arvioidut turvapaikanhakijoista aiheutuvat lisämenot verrattuna aiemmin vakiintuneeseen 3 000 4 000 vuosittaisen turvapaikanhakijan määrään. Vuonna 2017 turvapaikanhakijatilanteesta johtuvien menojen arvioidaan vähenevän noin 180 milj. euroa vuodelle 2016 budjetoidusta. Painopiste siirtyy vastaanottomenoista kotouttamismenoihin turvapaikan saaneiden siirtyessä vastaanottokeskuksista kuntiin.

Turvapaikanhakijoiden kasvaneesta määrästä johtuvat menonlisäykset* eri hallinnonaloilla, milj. euroa			
	2015	2016	2017
Ulkoasiainministeriö	0	0	0,4
Oikeusministeriö	6	23	19
Sisäministeriö	84	551	265
Valtiovarainministeriö	1	1	0,1
Opetus- ja kulttuuriministeriö	0	27	65
Työ- ja elinkeinoministeriö	0	94	147
Sosiaali- ja terveysministeriö	0	89	106
Yhteensä	90	786	602

* LTA4 2015, TA 2016, JTS 2016-2019, JTS 2017-2020, LTA2 2016, TAE 2017

Ulkoasiainministeriön hallinnonalalla lisämenot aiheutuvat lähinnä perheenyhdistämishakemuksiin liittyvistä henkilöstöresurssitarpeista lähetystöissä.

Oikeusministeriön hallinnonalalla menoja aiheutuu mm. lisääntyneistä valituksista tuomioistuimiin sekä oikeusavustajien käytöstä turvapaikanhakuprosessissa. Painopiste on siirtymässä nykyistä enemmän yksityisestä julkiseen oikeusapuun. Oikeusapuun suunnataan 11 milj. euroa v. 2016 ja 8 milj. euroa v. 2017. Tuomioistuimiin on budjetoitu lisämenoja 12 milj. euroa v. 2016 ja 11 milj. euroa v. 2017. Useat lakimuutokset tehostavat ja nopeuttavat turvapaikkavalitusten käsittelyä hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Sisäministeriön hallinnonalalla vastaanotto-
menojen (ml. Maahanmuuttovirasto ja maksettavat tuet) lisäykset ovat 240 milj. euroa v. 2017, mikä on 277 milj. euroa vähemmän kuin v. 2016. Vastaanottojärjestelmän piirissä on v. 2017 keskimäärin 13 000 henkilöä, ja vastaanoton menot ovat arviolta 50 euroa päivässä henkilöä kohden. Poliisin maastapoistamis- ja noutokuljetuksiin varataan noin 14 milj. euroa ja vapaaehtoiseen paluuseen 5,8 milj. euroa v. 2017. Kiintiöpaikolaisten määrä on edelleen 750 henkilöä v. 2017. Suomeen vaikuttavat myös EU:n yhteiset päätökset siirtää (ns. sisäiset siirrot) ja

uudelleensijoittaa turvapaikanhakijoita.

Valtiovarainministeriön hallinnonalalla määrärahoja lisätään maistraattien rekisteröinti-tehtäviin noin 130 000 euroa v. 2017.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla määrärahoja lisätään noin 25 milj. euroa v. 2016 ja 2017 perusopetuksen oppilasmäärän kasvun vuoksi. Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksessa vuoden 2017 määrärahat kasvavat 8 milj. eurolla. Ammatilliseen koulutukseen lisätään 2000 opiskelijapaikkaa, mihin osoitetaan täysi valtionrahoitus eli 21 milj. euroa vuosittain.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla lisämenot kotouttamiskorvauksissa kasvavat vuoden 2016 57 milj. eurosta 115 milj. euroon v. 2017. Lisäys kotoutumiskoulutuksessa on runsaat 30 milj. euroa kumpanakin vuonna.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla turvapaikanhakijoiden määrän lisääntyminen vaikuttaa lapsilisä-, asumistuki-, työmarkkinatuki- ja sairausvakuutusmenoihin. Lisämeno on 89 milj. euroa v. 2016 ja 106 milj. euroa v. 2017. Ulkomaalaislain perusteella oleskeluluvan Suomesta saaneille työttömille työnhakijoille ehdotetaan maksettavan työmarkkinatuen sijasta kotoutumistukea. Muutoksen arvioidaan vähentävän työmarkkinatukimenoja 3,4 milj. eurolla ja lisäävän toimeentulotukimenoja 1 milj. eurolla v. 2017.

Yleinen järjestys ja turvallisuus

Poliisikoulutuksen aloituspaikkamäärä nostetaan 400 henkilöön ja tähän tarkoitukseen ehdotetaan myönnettäväksi 0,4 milj. euron lisämääräraha. Lisäksi poliisin toimintamenoihin tehdään 5 milj. euron määrärahalisäys mm. harmaan talouden torjunnan ja terrorismin torjunnan tehostamista varten.

Oikeusministeriön hallinnonalalla toteutetaan useita rakenneuudistuksia. Oikeusaputoimistojen alaiset oikeusapupiirit muodostavat lokakuusta 2016 alkaen kuusi virastoa. Lisäksi valmisteilla on ulosottotoimen ja syyttäjälaitoksen rakenneuudistus, jotka valmistuvat v. 2018. Käräjäoikeuksien määrää on tarkoitus vähentää vuodesta 2017 alkaen. Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa kehitetään nykyisessä vankilaverkostossa. Toimintakyvyn turvaamiseksi Rikosseuraamuslaitokselle ehdotetaan 3,7 milj. euron määrärahalisäystä.

Valtiolle menetetyksi tuomittuja menettämisseuraamuksia vastaaviin korvauksiin ehdotetaan 8 milj. euron määrärahaa. Rikosasioissa asianomistajalla on mahdollisuus hakea Oikeusrekisterikeskukselta korvausta tapauksissa, joissa rikoksella saatu hyöty on tuomittu menetetyksi valtiolle ja menettämisseuraamus on pantu täytäntöön. Menettelyssä on kyse rikosentekijän tai kolmannen henkilön saaman rikoshyödyn ja siihen liittyvän vahingonkorvauksen yhteensovittamisesta.

Maanpuolustus ja kriisinhallinta

Puolustusmateriaalihankintoihin osoitetaan 480 milj. euroa, mikä on 65 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2016 varsinaisessa ta-

lousarviossa. Vähennys aiheutuu pääosin aiemmin tehdyistä tilausvaltuuksien menoajotusmuutoksista ja määrärahasiirrosta toimintamenoihin.

Talousarvioesitys sisältää kolme uutta tilausvaltuutta:

- Puolustusmateriaalin kehittämisen tilausvaltuuden (519 milj. euroa) menot ajoittuvat vuosille 2017—2025
- Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan 181 milj. euron tilausvaltuutta, jolla on tarkoitus hankkia mm. ajoneuvoja, varaosia sekä materiaalin huolto- ja ylläpitopalveluita.
- Ilmavoimien Vinka-koulutuksen korvaavan koulutusjärjestelmän ylläpito- ja lentokoulutuspalvelujen hankinnan menot (32 milj. euroa) ajoittuvat vuosille 2017—2024.

Kehitysyhteistyö

Kansainväliseen kehitysyhteistyöhön ehdotetaan yhteensä 0,9 mrd. euroa. Kehitysyhteistyömäärärahojen tason arvioidaan v. 2017 olevan 0,40 % suhteessa bruttokansantuloon.

Arktiset asiat

Suomi toimii puheenjohtajana Arktisessa neuvostossa vuosina 2017—2019. Itämeren, Barentsin ja Arktisen alueen yhteistyöhön kohdistetaan 1,8 milj. euroa, joka on 0,2 milj. euroa enemmän kuin v. 2016. Tavoitteena on myös edistää kansainvälisen rahoituksen ohjautumista Suomelle tärkeisiin hankkeisiin.

Maa- ja elintarviketalous

Maatalouden kannattavuustilanteen helpottamiseksi maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen osoitetaan 16,7 milj. euroa lisäystä sekä luonnonhaittakorvauksiin 20,3 milj. euroa v. 2017.

Energiapolitiikka

Uusiutuvan energian tuotantotukeen ehdotetaan 273 milj. euroa, jossa on 39 milj. euroa lisäystä vuodesta 2016. Määräraharapen kasvuun vaikuttavat muutokset tuotantokapasiteetissa.

Suomalaisen teollisuuden kilpailukyvyyn parantamiseksi otetaan käyttöön päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensatiotuki, johon ehdotetaan 43 milj. euron määrärahaa vuodelle 2017. Laissa määritellyt hiilivuodon riskille erityisen alttiit toimialat voivat saada tukea päästöoikeuden hinnasta johtuvan korkeamman sähkön hinnan kompensoimiseksi.

Liikenne

Liikenneverkon investointeihin ja kehittämiseen varataan 1,9 mrd. euroa, joka on 209

milj. euroa enemmän kuin vuoden 2016 varsinaisessa talousarviossa.

Vuonna 2017 käynnistetään viisi uutta liikennehanketta:

- Vt 6 Luumäki—Imatra,
- Vt 4 Oulu—Kemi,
- Vt 5 Mikkeli—Juva,
- Vt 12 Lahden eteläinen ohikulkutie ja
- Helsinki—Turku, nopean ratayhteyden jatko suunnittelu.

Perusväylänpidon lisärahoitus korjausvelan vähentämiseen kasvaa 100 milj. eurolla. Lisäksi tähän tarkoitukseen siirretään 104 milj. euroa uusille hankkeille varattua rahoitusta. Länsimetron rakentamista rahoitetaan 83 milj. eurolla.

Asuntorakentaminen

Valtion tukemaan asuntotuotantoon kohdennetaan 1 410 milj. euron korkotukivaltuus. Erityisryhmien asuntojen rakentamista ja korjaamista tuetaan 130 milj. euron investointiavustuksilla. Valtion tukeman 40 vuoden korkotukimallin omavastuukorko alennetaan määräaikaisesti 3,4 prosentista 1,7 prosenttiin vuoden 2019 loppuun asti. Tulorajat otetaan käyttöön pääkaupunkiseudulla valtion

tukemissa asunnoissa. Tulorajat tarkistetaan uusilta asukkailta ja asuntoa vaihdettaessa,

mutta ne eivät vaikuta muiden asukkaiden asemaan. Rakentamattoman maan kiinteistöveroä korotetaan 9 miljoonalla eurolla.

Lisätietoja

Budjettiosasto

Budjettipäällikkö Hannu Mäkinen,
puh. 02955 30330
Apulaisbudjettipäällikkö Juha Majanen,
puh. 02955 30247

PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin 0295 160 01

Telefaksi 09 160 33123

vm.fi

Budjettikatsaus 2017 – Syyskuu 2016

Valtiovarainministeriön julkaisu 34a/2016

ISSN 1797-9714 (zine)

ISBN 978-952-251-800-2 (zine)

Valtiovarainministeriö

¹Snellmaninkatu 1 A

¹http://www.vm.fi/vm/fi/01_etusivu/

Lukuohjeet ja tulostus

Budjettikatsaus julkaistaan mobiililaitteilla luettavana Mobie Zine HTML5-verkkajulkaisuna. Tämä digitaalinen julkaisu on luettavissa kaikilla päätelaitteilla niiden käyttöjärjestelmästä tai näytön koosta riippumatta (tietokoneet, tablet-laitteet, älypuhelimet ja tv-vastaanottimet, joissa on internetselain). Julkaisun sisältö skaalautuu automaattisesti kulloinkin käytössä olevalle näyttökoolle. Saat suurennettua kuvat ja kaaviot ruudun kokoisiksi klikkaamalla niitä.

Jos katsot julkaisua tietokoneellasi, voit helposti siirtyä sivulta toiselle näppäimistön nuolinäppäimillä ja kosketusnäytöllisellä laitteella vastaavasti pyyhkäisemällä kuvaruutua oikealle tai vasemmalle.

Tulostettavissa oleva PDF-versio.²

Palaute

Kerro mielipiteesi verkkajulkaisusta. Lähetä terveisesi julkaisutuotanto@vnk.fi.

²http://verkkajulkaisut.vm.fi/wp-content/uploads/2016/01/Suomi_pdf1.pdf